

Οι φιλοσοφικές σχολές της κλασικής Αθήνας και το περιεχόμενο των φιλοσοφικών όρων (Δρ. Ιωάννης Ν. Λίλης Λέκτορας Δογματικής και Συμβολικής Θεολογίας της Ανωτάτης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Ηρακλείου Κρήτης)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/2bpoMcx>]

Τα αγάλματα των θεών και ημιθέων, όταν ανεστάλη η λειτουργία της σχολής, αποθηκεύθηκαν στις λουτρικές εγκαταστάσεις της οικίας και βρέθηκαν ακέραια.[36] Το κλείσιμο των σχολών ήρθε ως φυσική απόρροια της ιστορικής πραγματικότητας, η οποία φαίνεται πολύ καθαρά με την εξωτερική σύγκριση μεταξύ τειχών (κλασικών, ελληνιστικών και βυζαντινών) και δυτικών λατινικών συνόρων και όχι ως εχθρική στάση της Εκκλησίας, όπως έχει κυριαρχήσει, ως επικρατούσα άποψη, μέχρι σήμερα.

Σε αυτό το πλαίσιο πρέπει να ερευνηθεί και να ερμηνευθεί και η καταδίκη του Ιωάννου Ιταλού, μαθητού του Μιχαήλ Ψελλού τον 11^ο αιώνα από την ανατολική χριστιανική εκκλησία. Η μελέτη του Lowel Clucas *The Trial of John Italos and the Crisis of Intellectual Values in Byzantium in the Eleventh Century* δείχνει με πολύ καθαρό τρόπο πως στους 11 αιώνες της βυζαντινής αυτοκρατορίας δεν υπήρχε οργανωμένη κρατική εκπαίδευση, ούτε ακαδημαϊκή ούτε εγκύκλια, που να προστατεύει τους καθηγητές και τους διανοητές συγγραφείς. Με αυτό το πρίσμα κρίνει ο Lowel Clucas στην προαναφερθείσα μελέτη του την καταδίκη και του Ιωάννου Ιταλού αλλά και ανάλογες. Ο Λίνος Μπενάκης σχολιάζει με τα καλύτερα λόγια τη συγκεκριμένη μελέτη και πολύ σωστά σημειώνει πως στη Δύση την ίδια ώρα υπήρξε ανάλογη κρατική προστασία εκ μέρους του παπικού και του φραγκικού κράτους,[37] δείχνοντας πολύ καθαρά πως τα συγκεκριμένα γεγονότα πρέπει να κρίνονται με βάση μόνο τα ευρύτερα ιστορικά γεγονότα μιας περιόδου.

Την ώρα που αναπτύχθηκε το χριστιανικό δόγμα στην Ανατολή, την ίδια ώρα αναπτύχθηκε και στη Δύση, αλλά με πολύ διαφορετικές προϋποθέσεις. Και στη δυτική θεολογία δημιούργησε φιλοσοφικά συμπεράσματα η διατύπωση του χριστιανικού δόγματος, τα οποία βέβαια δεν μπορούν να ονομαστούν «Βυζαντινή Φιλοσοφία», εφόσον δεν είναι στο Βυζάντιο, όμως σίγουρα είναι φιλοσοφία ειδική μορφής, όπως συνέβη και στο Βυζάντιο, και επηρέασαν και εκεί βαθύτατα τη ζωή των εκκλησιαστικών μελών.

Τρεις πραγματικότητες έπαιξαν πρωταγωνιστικό ρόλο στη διαμόρφωση και συνεισφορά της ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας : η «φεουδαρχία», η λατινική γλώσσα

και το δυτικό χριστιανικό δόγμα. Ο κύριος και πρώτιστος ενοποιητικός κρίκος στη δύση ήταν η «φεουδαρχία», δηλαδή η κατοχύρωση της λατινικής γλώσσας και του δυτικού χριστιανικού δόγματος (όπως το διατύπωσε η ρωμαιοκαθολική εκκλησία), μέσω των αγροτικών εκτάσεων, της οικίας, των αγρών και της εκμετάλλευσης αυτών και η ταυτόχρονη αντιστοίχιση της λατινικής γλώσσας και του δυτικού χριστιανικού δόγματος στη γη και στις αγροτικές εκτάσεις. Αντιθέτως στη «βυζαντινή αυτοκρατορία» δεν υπήρχε η φεουδαρχία αλλά μόνο η ελληνική γλώσσα και ο χριστιανισμός. Κατά τόπους οι υπήκοοι μιλούσαν τις δικές του γλώσσες (κατοικούσαν όλοι μαζί Μήδοι, Πάρθοι, Πέρσες) και το κάθε έθνος είχε τη δική του θρησκεία (χαρακτηριστική περίπτωση το *Σεράπιον* και τα ιερά των εθνικών), όμως σε επίσημο επίπεδο έπρεπε όλοι να μιλούν τα ελληνικά και να είναι χριστιανοί. Μόνο με αυτόν τον τρόπο μπορούσαν να λογιστούν υπήκοοι της αυτοκρατορίας. Η ελληνική γλώσσα αναμφισβήτητα συνδέονταν άμεσα με τις διάφορες φιλοσοφικές σχολές της κλασικής Αθήνας, όμως τόσους αιώνες μετά το μεγαλείο της αρχαίας Αθήνας (αναφερόμαστε σε εποχή εννέα αιώνων αργότερα) και τοπικά τόσο μακριά από την αρχαία Αθήνα (Αλεξάνδρεια, Αντιόχεια, Έφεσος, Κωνσταντινούπολη, αποστάσεις αδιανόητες για εκείνη την εποχή, χωρίς μέσα μεταφοράς και μέσα μαζικής επικοινωνίας), η φιλοσοφική διδασκαλία των αρχαίων φιλοσόφων είχε ουσιαστικά σβήσει. Έμειναν οι φιλοσοφικοί όροι και μεμονωμένοι φιλόσοφοι που σχολίαζαν και αντέγραφαν τα κείμενα των αρχαίων Ελλήνων φιλοσόφων, όμως είχε χαθεί το περιεχόμενο των φιλοσοφικών διδασκαλιών που γέννησε τους όρους, γιατί το φιλοσοφικό περιεχόμενο ήταν πάντοτε άρρηκτα δεμένο με την αρχαία Αθηναϊκή δημοκρατία.

[Συνεχίζεται]

[36] Μπενάκη, «Η επιβίωση της Ακαδημίας του Πλάτωνα», σελ. σελ. 63.

[37] Μπενάκη, *Βυζαντινή Φιλοσοφία* σελ. 72.